

2.5. YAŞLILARDA AĞRI KONTROLÜ VE POSTOPERATİF AĞRI REJİMİ

HEDEFLENEN NOKTALAR

- ✓ Dünyada yaşlı nüfus oranı gittikçe artmakta ve bunun doğal bir sonucu olarak da bu yaş grubuna uygulanan cerrahi girişimler de hızla artmaktadır. Yaşlılarda cerrahi nedenlerden bağımsız, eşlik eden yandaş hastalıklardan dolayı perioperatif mortalite ve morbidite genç hastalara göre anlamlı bir şekilde yüksektir. Mortalite ve morbiditedeki artışa en önemli katkıyı sağlayan nedenlerden biri de postoperatif cerrahi nedenli akut ağrıdır. Bu yüzden olası komplikasyonları en aza indirebilmek için postoperatif etkili bir analjezi sağlamak çok önemlidir. Bu kısımda okuyucu geriatrik ortopedik hastalarda postoperatif ağrı tedavisinin temel ilkelelerini ve kullanılan ilaç ve yöntemleri gözden geçirecektir.

GİRİŞ

Yaşlı popülasyon dünya nüfusunun en hızlı artış gösteren yaş grubudur. Yirminci yüzyılın başından beri yaşam koşullarının giderek iyileşmesi ve teknolojinin ilerlemesi ile beklenen yaşam süresi hemen hemen iki katına uzamıştır. Yapılan araştırmalar birçok gelişmiş ülkede sağlık ile ilgili kaynakların yaşlı popülasyon tarafından tüketildiğini göstermiştir. Yaşlanma önüne geçilmesi mümkün olmayan biyolojik ve sosyolojik bir süreçtir. Yaşlılık bir hastalık değil, fizyolojik bir durum olup bireylerin fizyolojik ve ruhsal güçlerini yerine getirmeyecek şekilde yavaş yavaş kaybetme durumu olarak tanımlanmaktadır.

Hızlı artış gösteren yaşlı nüfusun günümüzde toplam dünya nüfusunun 1/8'ini oluşturduğu tahmin edilmektedir. Nüfusun yoğun olduğu gelişmekte olan ülkelerde dünya yaşlı nüfusunun 2/3'ü bulunmakta ve bu oranın 2030 yılında 3/4'e ulaşacağı tahmin edilmektedir. Ülkemizde de 2032 yılında 65 yaş ve üstü nüfusun toplam nüfusun %10,9'u olması beklenmektedir. Görüldüğü gibi yaşlı nüfus giderek artmakta, bunların büyük bir kısmında değişik sağlık sorunları bulunmakta ve bu sorunların giderilmesinde de giderek artan bir hızla cerrahi girişimlere başvurulmaktadır.

Yaşlılarda Ağrı Prevalansı

Epidemiyolojik araştırmaların ortaya çıkardığı bir gerçek olan yaşlı nüfustaki hızlı artış beraberinde bu yaş grubu ile birlikte olan sorunlarda da artışa yol açmaktadır. Ağrı ileri yaşların en önemli sağlık sorunlarından biridir. Ağrı şikâyetlerinin sıklığı ileri yaşla

beraber artmaktadır. Bu da yaşlı nüfusun hastalıklarının büyük çoğunluğunun kronik hastalıklar olmasına bağlanabilir. Ancak ağrı ve yaşlanmanın birbirinin doğal bileşeni olduğuna yönelik genel kanı artık günümüzde geçerliliğini yitirmiştir.

Yaşlılıkta biyolojik ve fizyolojik değişiklikler

Yaşlanma birçok bilinmeyen bünyesinde taşıyan bir durumdur. Genel olarak yaşlanma, sağlıklı bir yetişkinin fizyolojik sistemlerine ait güçlerinin azaldığı ve hastalıklara hatta ölümlere yol açacak derecede vücut sistemlerinin zayıfladığı, bir düşkün kişi durumuna dönüşmesidir.

Yaşlılıkta Ağrı Algısı ve Ağrının Değerlendirilmesi

Yaşlılıkla birlikte görsel, işitsel ve dokunma duyularında değişiklikler olur. Görme keskinliğinde, görsel akomodasyonda azalma olur. Aynı şekilde işitme duyusunda da yaşlılıkta yüksek tınılı seslerin algılanmasında ve gürültülü ortamlarda seslerin ayırım yeteneğinde azalma olmaktadır. Ancak en büyük yanılgılardan biri de yaşla beraber ağrı algısında da bir azalmanın olduğu yönündeki inanıştır. Ağrı duyarlılığında yaşla beraber azalma olsaydı, ileri yaşın analjezik etkisi olduğu düşünülebilirdi. Ağrının kesin bir şekilde ölçülemez olması ve uyarı verme ve kontrolündeki zorluklar, ağrı algılanmasını etkileyen yaşla ilgili faktörlerin anlaşılmasını engellemektedir.

Gençlerde olduğu gibi yaşlılarda da ağrının etkin bir şekilde kontrol altına alınması için yeterli ve doğru

KAYNAKLAR

- Chae BK, Lee HW, Sun K, Choi YH, Kim HM. The effect of combined epidural and light general anesthesia on stress hormones in open heart surgery patients. *Surg Today* 1998;28:727-731.
- Ferrell Br. Overwieng of Aging and Pain. In: B Ferrell, B Ferrell (Eds) *Pain in the Elderly*, Seatle: IASP Press, 1996:1-10.
- Grass JA. The role of epidural anesthesia and analgesia in postoperative outcome. *Anesthesiol Clin North America* 2000;18:407-428.
- Harkins SW. Geriatric pain. Pain perceptions in the old. *Clin Geriatr Med* 1996;12:435-459.
- Şahin G, Baydar T, Aydın S. Yaşlılıkta ilaç tedavisinde görülen sorunlar: Nedenleri ve öneriler. In:Y. Gökçe Kutsal (Ed) *Geriatrici*, Ankara:Turgut Yayıncılık , 2002:180-197.
- Hewitt David J, Foley Kathleen M. Pain and Pain Management. In: K. Christine, HJ Cohen et al (Eds) *Geriatric Medicine*, 3rd Ed, New York: Springer-Velag, 1997: 865-882.
- Beilin B, Bessler H, Mayburd E, Smirnov G, Dekel A, Yardeni I, Shavit Y. Effects of preemptive analgesia on pain and cytokine production in the postoperative period. *Anesthesiology* 2003;98:151-155.
- Erdine S. Ağrı sendromları ve Tedavisi, 2. Baskı. İstanbul: Sanovel İlaç San. ve Tic. A.Ş, 2003:43-62.
- Erdine S. Ağrının Kitabı, 2. Baskı. İstanbul: hayykitap, 2013:277-285.
- Erdine S. Ağrı. İstanbul: Nobel Kitabevi, 2000.
- Eti Aslan F. Postoperatif ağrı yaşlıların kaderi mi? *Atatürk Üniv. Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi* 2003;6:57-66.
- Özyalçın NS. Akut Ağrı. İstanbul: Güneş Kitabevi, 2005.
- Grube JO1, Milad MP, Damme-Sorenen J. Preemptive analgesia does not reduce pain or improve postoperative functioning. *JSLs* 2004;8:15-18.
- Katz J1, Cohen L, Schmid R, Chan VW, Wowk A. Postoperative morphine use and hyperalgesia are reduced by preoperative but not intraoperative epidural analgesia: implications for preemptive analgesia and the prevention of central sensitization. *Anesthesiology* 2003;98:1449-1460.
- Kayhan Z. Klinik Anestezi, 2. Baskı. İstanbul: Logos Yayıncılık, 1997: 636-638.
- Rawal N. Postoperatif Ağrı Tedavisi. In: Erdine S (Eds). Ağrı, 2. Baskı. İstanbul: Nobel Tıp Kitabevi, 2002:118-135.
- Morgan Jr GE, Mikhail MS, Murray MJ. *Clinical Anesthesiology*, 3rd edition. New York: McGraw-Hill Companies, 2002.